

După opinia mea, Enescu nu este un caz unic în România, eu sunt sigur că au fost și alți „Enescu” pe care nu i-am descoperit.

Christian Badea: „Spectacolul trebuie să fie legat de ceea ce se întâmplă în societate”

de muzică și apoi la Conservatorul „C. Porumbescu”, unde am studiat vioara cu Ștefan Gheorghiu. La Bruxelles m-am specializat și în tehnica dirijatului. Am primit apoi o altă bursă la Juilliard School of Music de la New York, unde am continuat pregătirea. Ajuns în America, mi-am dat seama că ar fi periculos să mă întorc în acel moment în țară pentru că sigur n-aș mai fi plecat niciodată. În acest context, mi-am alcătuit o familie și am intrat pe un traiect normal al unei cariere pe care mi-am construit-o pas cu pas.

– Pe lângă cursurile de dirijat de la Bruxelles și apoi cele de la Mozarteum din Salzburg, făcute cu Karajan, ați avut șansa, la Juilliard School, să studiați cu Leonard Bernstein. V-au marcat aceste lecții și ce părere aveți de cele două maniere de dirijat?

– Cu siguranță că am învățat enorm de la cei doi dirijori care, fiecare, în felul său, avea un anumit mod de a conduce orchestra, dar niciodată nu mi-am propus să imit pe cineva. Am rămas mereu eu, Christian Badea, cu un bagaj de cunoștințe primite din România, cu ceea ce învățasem acolo, dar cu modul meu personal de a face muzică.

– Cum ați colaborat cu orchestrele din București? Ați prezentat trei mari simfonii: *Fantastica de Berlioz*, la Ateneu, *Patetica* lui Ceaikovski și *Simfonia a III-a*, cu orgă de Saint-Saëns, la Radio.

– Am lucrat bine, atât cu Filarmonica cât și cu Orchestra Națională Radio. România are o vână de talente foarte profunde. Sunt muzicieni serioși care trebuie capacitați să-și depășească o anumită rutină și să simtă tot ceea ce fac.

– Talentele muzicale ale României?

– Sunt de mărime universală, de exemplu Enescu, pe care toți îl respectăm. După atâția ani de carieră, m-am întors acum la Enescu ca violonist, compozitor și dirijor. Am fost copleșit de profunzimea, originalitatea, universalitatea lui ca interpret și dirijor. După opinia mea, Enescu nu este un caz unic în România, eu sunt sigur că au fost și alți „Enescu” pe care nu i-am descoperit. Cu tristețe remarc neglijența oamenilor de la putere față de talente: forța României o constituie tradiția, cultura și talentul.

– Ați colaborat cu mari regizori de operă, precum Zeffirelli, Andrei Șerban, David Pountney. Ce loc ocupă opera în cariera dumneavoastră?

– A fost un mod normal de a exista ca muzician. De mic cântam soprano, apoi mi-am schimbat vocea. Un unchi de-al meu, cântăreț, mi-a făcut educația muzicală. M-a interesat întotdeauna vocea umană, sunt mare amator de voci. Fac adesea audiții pentru a descoperi glasuri deosebite. Am plecat din România cu o mare dragoste pentru teatru, pe care mi-am păstrat-o. Când am început să fac operă, am lucrat și ca regizor. Cu cântăreții mă înțeleg foarte bine, îi ajut, îi respect, respir cu ei. Am făcut acum un *Tannhäuser* montat de Stefan Herheim la Oslo.

– Ce părere aveți despre relația dirijor-regizor în spectrul de operă și despre modul de inovare a teatrului liric?

– Spectacolul trebuie să fie legat de ceea ce se întâmplă în societate, nu se mai poate face astăzi operă ca acum 80 de ani. Eu n-am nicio problemă cu regizorii care vin cu idei noi, chiar dacă inițial nu le înțeleg sau poate nu sunt de acord cu ele. Condiția este ca regizorul să plece de la partitură, s-o respecte, să țină cont de ceea ce a scris compozitorul și se afle în text. Greșeala pe care o comit unii regizori se produce când spun că partitura este prăfuită și merg împotriva compozitorului.

După opinia mea, scriitura învinge. Structura, limbajul, caracterul operei sunt mai puternice, nu le poți schimba. Herheim a făcut un spectacol de mare originalitate, respectând cu sfințenie opusul wagnerian. Este muzician, violoncelist, cântăreț chiar, care cunoștea foarte bine partitura, timpul fiecărei schimbări de armonie, nu mai vorbesc de cuvinte.

– Ce părere aveți despre școala românească actuală de compoziție?

– Cred că este datoria noastră să promovăm lucrările compozitorilor români. Am prezentat stiluri și perioade, am făcut și o simfonie de Ștefan Niculescu, piese de Nemescu, Dediu, Ulpiu Vlad, Doina Rotaru și alții. Mă interesează și pe mine, vreau să dau posibilitatea compozitorilor să se audă în condiții bune.

– Ați avut vreun regret că ați plecat din țară?

– Cred că a fost cea mai bună decizie pe care am luat-o. Am avut regretul că n-o să-mi mai pot vedea părinții și ei au murit aici. Am plecat din țară cu binecuvântarea lor. Am păstrat legătura cu ei, mi-a fost greu pentru că eram foarte legați sufletește, dar ei m-au înțeles și au fost de acord să plec pentru binele meu. Din punctul de vedere al bagajului profesional, a fost foarte solid. Am avut maeștri extraordinari, serioși, am avut o tradiție, o etică a muncii, am fost mândru de instruirea care mi-a fost dată.

– Vă puteți considera, în urma exilului dumneavoastră, pe linia unor mari dirijori români precum Silvestri, Perlea, Celibidache, un continuator al desăvârșirii interpretative a acestora?

– Asta este greu să spun, eu sunt cine sunt, am vocea mea, modalitatea mea, glasul meu. Încerc să fac muzică cu sinceritate, să fiu sigur c-am făcut-o la cel mai înalt nivel posibil, nu mă menajez chiar dacă sunt bolnav ori obosit. Venind în România, doresc să ajut și din punctul de vedere educativ și din cel al performanței, prin ce pot eu să aduc mai bun din experiența și viața pe care am trăit-o în străinătate. Trebuie să ajutăm tânăra generație de muzicieni români, să facem ceva esențial pentru ei.

A consemnat
Mihai Canciovici

Lumea muzicală bucureșteană a trăit la sfârșit de stagiune un eveniment deosebit: pe podiumurile Ateneului și Studioului „Jora” de la Radiodifuziune a revenit pentru a treia oară dirijorul Christian Badea. Plecat în urmă cu 40 de ani din țară, el s-a impus pe marile scene de concert și operă ale lumii ca un muzician de prestigiu, carismatic, elegant, un adevărat aristocrat al baghetei, cu un simț al echilibrului și al perfecționismului în muzică, făcând astfel cinstite școlii artistice românești.

– Stimate maestre, să ne întoarcem în timp pentru a puncta circumstanțele care au favorizat plecarea dumneavoastră din țară în urmă cu 40 de ani, în anul 1970, când vi s-a oferit o bursă la Bruxelles.

– Mi-am făcut studiile la Liceul

■ varujan vosganian

Bucureștiul nevăzut

(urmare din pag. 4)

La Lefortovo, după sortarea care avea loc la Lubianka, deținuții erau închiși în celulele fortăreței din vremea țarinei Ecaterina a II-a, pe mai multe etaje. La primul nivel se întindea o plasă metalică menită să-i împiedice pe deținuți să-și pună capăt zilelor, aruncându-se de la etajele de sus, în speranța că se vor zdrobi de cimentul parterului. La Lefortovo, nici forma primară a libertății, anume libertatea de a alege, nu era îngăduită. Deținuții erau mai de folos vii, căci oricare dintre ei ar fi putut, prin mărturisirile sale, să tragă după el și pe alții.

Probabil că și adâncul cerurilor are temnițele sale. Poate că nici îngerilor închiși acolo nu le e îngăduită sinuciderea. Păzitorul lor și-a întins plasele, sub forma firelor de înaltă tensiune, pentru a opri pe îngerii, când cerurile se tulbură, să se sinucidă și pentru a-i împiedica pe oameni să se dumirească, la vederea îngerului zdrobit pe caldarâm.

Și mai există orașul scufundat. Orașul conductelor, al rigolelor, al canalelor, al măruntaielor măloase, al icnetelor îngropate. El este îngreunat, istovit și sătul. Adesea, în timpul ploilor furioase, refuză povara cerului și a orașului de sus și răbufnește. Străzile se umplu atunci de apă, revolta orașului îngropat nedumerește, căci oamenii nu se gândiseră până atunci la el.

Astfel încât eu am ales să nu scriu despre Bucureștiul privirilor obișnuite. Ci despre celălalt, retezat, strivit și lăsat sub asfalturi, prefirat în colbul dărâmaturilor, suspendat ori scufundat. Ceea ce e ascuns merită mai ales să se vadă. M-a învățat să caut în felul acesta magul frunzelor veștede din Focșaniul meu de altădată. ■